

DEVİRİM STRATEJİSİ ÜZERİNE AÇIK OTURUM

Türkiye gibi geri kalmış bir ülkede toplumu daha ileriye götürecek bir “devrimin gerekliliği konusunda hemen hemen tüm ilerici güçler görüş birliği halindedir. Ancak “devrim” kelimesiyle neyin kastedildiği, bunun nasıl bir devrim olacağı, devrimi gerçekleştirmek için ne gibi bir strateji uygulanacağı ve bu stratejiye göre devrimi gerçekleştirecek olan kuvvetlerin nelerden ibaret olduğu konularında çeşitli görüşler mevcuttur.

Zaman zaman basında ve özel toplantılarda tartışılan bu konuları bir açıklığa kavuşturmak üzere İstanbul Yüksek Teknik Okulu Talebe Birliği tarafından önceki hafta İstanbul TÖS Salonu’nda bir seminer düzenlemiş ve seminerin sonunda da bütün konuşmacıların karşı karşıya gelmesini sağlamak amacıyla bir açık oturum yapılmıştır.

Organizasyonun bozukluğuna ve toplantı tarihinin son anda tesbit edilmesine rağmen TÖS salonunu hıncahınç dolduran bir dinleyici kitlesinin izlediği açık oturumda konuşmacılardan üçü, TİP Merkez Yürütme Kurulu Üyesi ve Urfa Milletvekili Behice Boran, Yazar İlhan Selçuk ve Mihri Belli, ayrı ayrı görüşlerin temsilcileri olarak karşı karşıya gelmiş, Raif Ertem’in yönettiği açık oturumda konuşmacılara üç turda sadece onar dakika konuşma hakkı tanınmış ve birinci turda ilk olarak İlhan Selçuk konuşmuştur.

Selçuk konuşmasına “Devrimciler ve devrimci partiler iktidara devrimle gelirler” diye başladıktan sonra devrimin ne olduğunu şöyle açıklamıştır.

“Çağımızda devrim kavramından anlaşılan şey sosyalist devrimdir. Devrimde muhakkak surette toplum kanunlarını bilerek toplumu etkileme, ona müdahale etme kavramı vardır. Devrim, içinde yaşadığımız hukuk düzenine karşıdır. Anayasa çerçevesinde devrimi gerçekleştirmeğe gayret edersek devrimci değil reformcu oluruz. İster devrimci, ister reformcu olalım, sosyalist devrimi yapacak olan emekçilerdir. Sosyalizm proletaryanın ürünüdür. Bu, bilimsel gerçektir. Devrim stratejisi bu gerçeği kabul ettikten sonra gelir. Sosyalist devrimin kaynağı işçidir. Onun karşısında burjuvazi vardır. Ancak bir devrimci, devrim stratejisini tesbit ederken kendisiyle beraber olan ve karşısında bulunan güçleri tesbit etmek zorundadır. Bunun için toplum sınıflarını tahlil etmek gerekir. Ayrıca millet gerçeği değerlendirilmelidir. Çünkü bizler bir milletin üyeleriyiz, iç sömürüye karşı savaş, sosyalizm savaşıdır ve emekçiler tarafından verilecektir. Dış sömürüye karşı savaş ise emperyalizme karşı savaştır, Emperyalizme karşı savaşa başka güçler de katılabilir. Bu güçleri hesaba katıp değerini vermek zorundayız.

Devrim stratejisi şu ilkelere bağlı olmalıdır:

1. Türkiye’de devrimci bağımsız olacaktır. Dış merkezlere bağlı bir sosyalist akımın Türkiye’de şansı yoktur.
2. Milliyetçi olacaktır. Yani devletin bağımsızlığını sonuna kadar savunacaktır.

3. Yapıcı sosyalizm olacaktır.

Türkiye'nin büyük çoğunluğunu köylülükten işçiliğe geçirmek için sanayi kurulması şarttır. Ancak sosyalist düzene de aşamalı olarak varılabilir. Bugünkü aşamada devrimci mücadelenin tarafları şu soruya göre tesbit edilmelidir: "Kompradordan yana mısın? Yoksa bu memleketin milliyetçi, emekçi, işçi, köylü sınıflarından yana mısın?"

Mücadele Bu İki Taraf Arasında Olacaktır.

Ve devrimciler, istesek de, istemesek de, devrimle iktidara geleceklerdir. Çünkü ne kadar Anayasaya bağlı olursak olalım, devrimcilerin iktidara seçimle gelmesi söz konusu olunca, karşı taraf, tıpkı Vietnam'da, Yunanistan'da olduğu gibi harekete geçmekte, bunun, üzerine devrim sorunlu hale gelmektedir. Unutmayalım ki, kompradorlar ve Amerika Türkiye'nin içindedirler ve planlarını şimdiden hazırlamaktadırlar."

Daha sonra konuşan Mihri Belli, ana ülkelerde bütün sosyalistler arasında bir görüş birliği sağlanabilmesi için 141 ve 142. maddelerden mahkûm olanların da sosyalist örgüte girmelerinin zorunlu ve her şeyden evvel bunun sağlanması gerektiğini belirterek "Bugün Nâzım Hikmet aramızda olsaydı, bir sosyalist örgüte giremezdi. Sosyalizm için mücadele, bu aşamada her şeyden önce, özgürlük için mücadeledir" demiş ve devrim stratejisi konusunda görüşlerini şöyle açıklamıştır:

Strateji, belirli bir devrim aşamasında hangi güçleri hedef alacağımızı, hangi güçlere darbeyi indireceğimizi, devrimi yapacak olan güçlerin hangileri olduğunu ve devrimin yedek kuvvetlerinin hangileri olduğunu saptamak ve stratejik hedefe, yani o aşamada gerçekleşmesi gereken hedefe varmak için eylem planı teshil edip o planın uygulanması için mücadele etmektir. Bir ülke bağımsız değilse ve feodal kalıntılar varsa, strateji, bağımsızlığı sağlamak, kalıntıları silmek, sosyalist bilinci emekçi kitlelere aşılaktır. Bu aşama, demokratik devrim aşamasıdır. Ben İlhan Selçuk ile hemfikir değilim. Çağımızda iki türlü devrim vardır: Millî demokratik devrim ve sosyalist devrim... Millî demokratik devrimin görevi, millî bağımsızlığın sağlanması, feodal kalıntıların silinmesi ve ülkenin bütün vatandaşlarının eşit haklara sahip özgür insanlar haline gelmesidir. Sosyalist devrimin görevi ise özel mülkiyet ve üretimin kolektif biçimi arasındaki çelişkiye son vermek, sosyalizmi kurmak ve bütün insanların maddi ve manevi gelişme olanaklarını yaratmaktır.

Türk Devriminin Stratejisi Nedir?

Önümüzdeki devrimci görev, millî demokratik devrimi gerçekleştirmektir. Ama bu, bir sosyalistin sosyalizmden vazgeçmesi anlamına gelmez. Her sosyalist örgütün bir asgari ve bir de azami programı vardır. Azami program sosyalizmdir. Asgari program ise, önümüzdeki görev ne ise odur. Biz demokratik devrimden yanayız. Çünkü demokratik devrimi başardığımız gün sosyalist devrimin eşğine varmış olacağız, Amerika'yı kovduğumuz gün, toprak reformu ile köylüyü özgür vatandaş durumuna getirdiğimiz gün, kompradorun eylem alanlarını millileştirdiğimiz gün, sosyalist devrimin eşğine gelmiş olacağız. Ve o zaman şiar, özel mülkiyetin kaldırılması, sosyalizmin kurulması şiarı olacaktır. Ama bu şiarı bugünden istedin mi, kendini

tecrit edersin, düşmanın ekmeğine yağ sürersin. Demokratik devrimden yana olan güçleri, kendinden uzaklaştırırsın, devrim gemisini karaya oturtursun...

Mihri Belli bundan sonra öteki sosyalist ülkelerdeki demokratik devrim hareketlerinden örnekler vererek askeri esaslara göre hazırlanmış olduğu devrim stratejisi planını açıklamıştır.

Hedef: Türkiye'yi emperyalizmin sömürü alanı durumundan kurtarmak için emperyalizm ile vesayet ilişkilerine son vermek, emperyalizm ile milli bağımsızlık ile bağdaşmayan iktisadi, askeri v.b. bağları koparmak, emperyalizmin işbirlikçisi durumunda sermaye çevrelerinin sömürü alanlarını millileştirmek, bunlarla ittifak durumunda olan feodal kalıntıları köklü dönüşümlerle saf dışı etmek ve işbirlikçi asalak sınıfları sömürü alanından yoksun ederek ekonominin ve toplumsal hayatımız üzerindeki baskılarına son vermek; tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmek.

Devrimin Temel Kuvvetleri: Şehir ve köy proletaryasını, şehirlerin ve köylerin yarı proleter unsurları, şehir ve köy küçük burjuvazisi, asker-aydın zümre (küçük burjuva bürokrasisi).

Devrimin Yedek Kuvvetleri: Burjuvazinin milli nitelik taşıyan kolu, (bu sınıf, karşı devrimin kucağına itilmeyerek hiç değilse tarafsızlaştırılmalıdır).

Karşıya Alınacak ve Tecrit Edilecek Kuvvetler: Bilinçsiz emekçi yığınlarını hâlâ etkileyebilen emperyalizmin dayanağı, işbirlikçi sermaye ve onunla ittifak durumunda alan feodal kalıntılar (ağalık düzeni, taşra mütegalibesi).

Kuvvetlerin Düzenlenme Planı: Şehir ve köy proletaryasının, yarı proleter unsurların, şehir ve köy küçük burjuvazisinin asker sivil aydın zümrenin (küçük burjuva bürokrasisi) ittifakını temsil eden, bütün devrimci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacakları Devrimci Güç Birliği.

Birinci turun son konuşmasını yapan Behice Boran strateji üzerine görüşlerini daha önce açıkladığını belirterek (geçen sayımızda yayınlanmıştır), on dakikalık konuşmasında sadece İlhan Selçuk'un görüşlerine cevap vereceğini söylemiş ve devrim anlayışı üzerindeki görüş farklarını şu şekilde ortaya koymuştur:

İlhan Selçuk'un devrim hareketini, bir ihtilâl hareketi, silahlı direnme, mücadele hareketi olarak kabul ettiği anlaşılıyor. Sosyalist teoride devrim mutlaka ihtilal veya sair şekillerde silahlı mücadele değildir. Devrimin son yıllarda pasif ve non-pasif şekilleri tartışılmaktadır. Yani silahlı olan ve olmayan şekilleri. Devrimin silahlı yoldan gerçekleştirilebileceğini savunan Regis Debray bile, devrimin çok uzun süreli bir hareket olduğunu ve bu harekete seçimlerle parlamentoya girmenin de dahil bulunduğunu söylüyor ve son konuşmasında, "Devrimci Stratejinin Problemleri"nde şöyle diyor:

"Bir burjuva demokrasisinde bir burjuva aracı olan seçimlerin kullanılması ayrı bir konudur; bir burjuva aracı olan seçimlerin burjuvaca kullanılışı ayrı bir konudur..."

Bu, şu demektir: Çok partili burjuva demokrasisinde bir işçi sınıfı burjuva aracı olan seçimleri kullanır, ama dikkat etmesi gereken nokta, bunları burjuva tarzında kullanmamaktır. Nitekim biz TİP olarak bütün, açıklamalarımızda belirtmişizdir ki biz seçimlerle iktidara gelebilmeyi muhtemel ve mümkün görüyoruz. O yolda

çalışıyoruz. Ama seçimlerle iktidara gelmek demek, oy avcılığıyla iktidara gelmek demek değildir. Biz halkın bilinçlenmesini, örgütlenmesini kendi sınıfının bilincine varmasını ve emekçi kitleleri olarak Anayasanın kendisine tanımış olduğu haklara sahip çıkmasını istiyoruz ve diyoruz ki, Devlete sahip çıkmadan önce kendi partine sahip çık, kendi partinde örgütlen, kendi partinin yönetimine ağırlığını koy... İşte, biz böyle bir seçim düşünüyoruz. Seçimleri burjuvaca değil, sosyalistçe kullanmayı düşünüyoruz. Parlamentoda çoğunluğu aldıktan sonra da bize oy verenleri kendi haline bırakmayacağız. Emekçi kitleleri, işçi sınıfı başta olmak üzere, örgütlü, aktif bir kuvvet halinde tutacağız...

Ancak bilimle ihtimaller üzerine konuşulur, bugünkü şartlar değişebilir. Karşı güçler, emekçilerin iktidara gelmesine müsaade etmeyebilirler. Gelecek üzerine hesap yaparken, egemen sınıfların gücünü hesaba katarken sosyalistleri ve emekçi sınıfları hesap dışında bırakarak ihtimaller yürütmek yanlıştır. Biz o zamana kadar emekçi sınıflarını bilinçlendirmeğe ve örgütlemeye, Türkiye'nin politikasında ağırlığı olan bir güç haline getirmeye muvaffak olursak, o zaman egemen sınıflar bu isteklerini gerçekleştiripmeyebilirler. Bu bize bağlıdır. Engellerse ne olur? O zaman ya karşı devrim galip [gelir], bir terör rejimi kurar, ya da bilinçlenmiş ve örgütlenmiş kitleler, haklarını direnmek suretiyle korumak bilincine gelebilir. O zaman mücadelenin şekli değişir. Anayasamız, direnmeyi hukuki bir hak haline getirmiş belki de dünyadaki tek anayasadır. Hukukun muhafazakâr bir düzen olduğu kaidedir. Ama her genel kaidenin istisnaları vardır. Türkiye'nin gelişmesi öyle bir noktaya gelmiştir ki, anayasa düzeni, toplumun fiilî düzeninin gerisinde değildir, ilerisindedir. Bu anayasa, sosyalizme açık bir anayasadır. Anayasanın getirdiği düzen, sosyalist bir düzen değildir. Anayasa, sosyalizme gidecek bir rota üzerinde gelişmeye açık bir anayasadır. Diğer noktalarda ise Selçuk ile mutabıkım..."

Boran'ın büyük tezahüratla karşılanan bu konuşmasından sonra ikinci turda söz ilk olarak Mihri Belli'ye verilmiştir. Belli, bu konuşmasında sınıfların tahlilini yapmış, proletaryanın, sonuna kadar devrimci olduğunu, bugün belli şekilde şartlandırılmış olsa bile bu durumun çok yakında sona ereceğini ve emekçilerin kendi davalarına sahip çıkarak siyaset alanına girebileceklerini belirtmiş, devrimin öteki temel kuvvetlerini söyle değerlendirmiştir:

Küçük Burjuvazi: Bunların ipleri kompradorun elindedir. Sömürülmektedirler. Bunların çıkarları devrimden yana olmaktır. Yeter ki, bunun bilincine varmış olsunlar.

500 bin Asker-Sivil Aydın Zümre: Tarihte birçok hareketler onun önderliğinde olmuştur. Bağımsız bir güçtür. Milli demokratik devrimin aşamalarında egemen olabilmektedir. Cezayir'de, Küba'da olduğu gibi... Bu güç çok kaypaklıklar göstermiştir, fakat bir niteliği vardır: Milli Kurtuluş Savaşı denemesinden geçmiştir. Milliyetçidir. Milliyetçi olabilmek de, bu aşamada devrimci bir potansiyeli temsil eder. Onun için bu zümreyi devrimci güçler listesine katıyoruz..

İkinci konuşmasında Mihri Belli'ye cevap veren Behice Boran, bazı otoritelerden cümleler alınarak tartışmada kullanılmasının Orta Çağ'a özgü skolastik bir usûl olduğunu, oysaki bilimsel sosyalizmin metodunun, inceleme, değerlendirme, sonuçlar çıkartma metodu olduğunu, bir şeyin her hangi bir otorite tarafından söylendiği için

değil, ancak gerçeklere uygun olduğu takdirde doğru sayılabileceğini belirttikten sonra, TİP'e mal edilen "parti dışında olanlar sosyalist değildir" iddiasının üzerinde durmuş ve şöyle demiştir:

"Bizim böyle bir iddiada bulunduğumuz doğru değildir. Evet, "diğer sistemler gerçeği inceleyip yansıtmakla yetinmişlerdir; sosyalist sistem ise gerçeği değiştirme metodudur, dedim. Ve bundan dolayıdır ki, bir sosyalist örgüt, bir sosyalist kişi, mutlak surette eylemde bulunan, uygulayan kişidir. Sosyalist literatürde bu genel kaidenin aksine hüküm yoktur. Ancak öyle kanunlar var ki, meselâ memurları, bu mahkûmiyetleri olanları eyleme katılmaktan menediyor. Bundan dolayı onları suçlayamayız. Ama parti üyesi olamamak demek, sosyalist eyleme katılmamak demek değildir. Bizim öyle ilçelerimiz var ki, aslında öğretmenlerin yardımı ile kurulmuştur. Üye olmasalar da, bu arkadaşlar eylemin içindedirler. Özel durumları dolayısıyla partiye giremeyen gerçek sosyalistler, partinin dışında da eyleme yardımcı olabilirler. Partiye üye olmayan sosyalistlerin katiyen yapmayacakları yegâne şey, emekçilerin tek örgütü olan partiyi bölmek, parçalamak, gelişmesini engellemektir."

"İşçi sınıfının öncülüğüne kim karşı çıkıyor" diyorlar. Belki sözle karşı çıkılıyor. Ama "CHP öyle bir parti haline gelebilir ki en devrimci sosyalistten, bağımsızlıktan yana, mukaddesatçıya kadar hepsini içinde toplayabilir", "bu hareket politik partilerin dışında ve üstündedir", dediğiniz zaman, bu sözler işçi sınıfının öncülüğüne kim karşı çıkıyor? sorusuna taban tabana zıttır.

Sivil-asker aydın zümrenin bağımsız bir güç olduğunu söylediler. Sosyalist teoriye böyle değildir. Bağımsız olamaz. Bu zümre, daima toplumdaki temel sınıflardan birine dayanarak, onun sözcüsü olarak hareket eder ve böyle hareket etmiştir."

İkinci turun son konuşmasını yapan İlhan Selçuk, Behice Boran'a cevap vererek, Lâtin Amerika'da sosyalist devrimin gerilla savaşı ile gerçekleştirdiğini, gerillacının parti dışında kaldığını, hatta Castro ile partinin arasının soğuk olduğunu, devrimin parti dışında da gerçekleştirilebileceğini söylemiş, AP iktidarının görülmemiş bir şekilde komprador kapitalizmini geliştirdiğini belirterek bunun karşısında TİP, devrimci güçler ve sırasında CHP'nin de bulunduğunu ileri sürmüştür. Selçuk'un CHP'yi zikretmesi, salondaki dinleyicilerin büyük kısmı tarafından protesto edilmiş, bunun üzerine konuşmacı "Siz her noktada CHP ile ayniyet mi arıyorsunuz?" diye sormuştur. Selçuk, sözlerine [şöyle] son vermiştir: "Bilimde kehanet yoktur. Devrimci hareket devrimle gerçekleşir. Hazır olun. Çünkü karşı taraf ancak devrimle gidecektir. İşte Yunanistan... Komprador kapitalizmine karşı ne kadar bilinçlendirilirse, millet, sosyalizme giden yolda o kadar yekvücut olacaktır..."

Üçüncü turda söz ilk olanak Behice Boran'a verilmiştir. On dakikalık zamanda diğer konuşmacıların görüşlerini tamamen cevaplandırmasının mümkün olamayacağı belirten Boran, sadece Mihri Belli'nin "Millî demokratik devrim" görüşü üzerinde durarak şunları söylemiştir:

Demokratik devrim safhasında kapitalist ilişkilerin dışına çıkmayacağız, diyor kitap... Marx, toplumların bir belirli safhadan, kapitalist safhadan geçmesi zorunludur, diyor. Halbuki biz diyoruz ki, az gelişmiş ülkeler için ve Türkiye dahil batı modeli bir kapitalist gelişmeden geçmek zorunlu değildir. Az gelişmiş ülkeler, sosyalizme giden bir rota üzerinde bir kalkınma ile batı modelindeki bir kapitalist safhayı

atlayarak sosyalizme varabilirler. Biz iktidara geldiğimiz zaman, kapitalist ilişkilerin dışına çıkan bir merhaleyi kabul edeceğiz. Az gelişmiş ülkeler için kapitalist yoldan kalkınma ve gelişme mümkün değildir. Toplumların yapısına göre strateji tayin edilir. Demokratik devrim safhasının öne sürüldüğü Çarlık Rusyası, az gelişmiş bir ülke değildi. Kapitalist dünyanın bir parçası idi. Kapitalist güçlerin gelişmekte olduğu bir ülke idi. Biz kapitalist emperyalizminin sömürsü altında az gelişmiş bir ülkeyiz. Millî devrim ve millî demokrasi kavramları ise, 1960'tan sonra yeni bağımsızlığa kavuşmuş Asya ve Afrika ülkeleri göz önünde tutularak ileri sürülmüştür. Bunlar sanayii az gelişmiş veya hiç gelişmemiş, işçi sınıfı ya hiç olmayan ya da çok az olan, işçi sınıfı partileri bulunmayan ülkelerdir. Buralarda millî demokrasi ve millî devrimin başarılabilmesi, ara sınıfların koalisyonu iktidarı olarak öngörülmüştür. Ama gerek demokratik devrim, gerekse millî devrim ve millî demokrasi merhaleleri ileri sürülürken, daima ve daima burjuvazinin tutarsızlığı, çelişkisi üzerinde durulmuş ve burjuvazinin yönetimindeki bir iktidar safhasında kapitalist gelişme bakımından dahi zaruri reformların yapılamayacağı gayet sarahatla belirtilmiştir. Türkiye ise az gelişmiş bir ülke olarak millî burjuva demokratik devrimini yapmıştır; Kurtuluş savaşı... Ama, az gelişmiş ülkelerde tutarsız ve çelişkiler içindeki bir burjuvazinin yapabildiği kadar yapabilmiştir. Ara sınıfların iktidarı, emekçilerin aktif bir güç olarak katılmadığı bur iktidar ne toprak reformu yapabilir, ne de burjuva demokrasisini batıdaki derecede gerçekleştirebilir. Çünkü batıdaki kadar gelişmiş, sanayileşmiş bir toplum değildir.

Emekçi sınıfların yetersiz olduğu yerlerde askerî darbeler yapılır ama, başta kalacaklarsa sınıflardan birine dayanmak zorundadırlar. Askerî darbeler şimdiye kadar toplum yapısını değiştiremedikleri için hep egemen sınıfların etkisinde kalmışlardır. Çünkü, sivil-asker aydın kadro, bağımsız bir güç değildir. Ama bu, onların emekçilerin dâvasına kazanılmaması demek değildir. Ancak bu, işçi sınıfının politik hareketinin, bu demokratik harekette, anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanması hareketinde öncü kuvvet haline getirilmesiyle mümkün olabilir...”

Behice Boran diğer konuşmacıların bütün iddialarını cevaplandıramadan on dakikalık süre dolmuş, konuşma süresinin uzatılması veya sonradan bir daha konuşma hakkı verilmesi için dinleyicilerin yaptıkları sürekli tezahürata rağmen, oturumun yöneticisi Boran'a bir daha söz vermemiştir.

İlhan Selçuk, son konuşmasında devrimci stratejide Ordu'nun önemi üzerinde durarak özetle şöyle demiş.

Nerede ordu sosyalist akımın yanında ise orada sosyalizm gerçekleşiyor, nerede karşısında ise orada faşistler galip geliyor. Ordunun milliyetçi güçlerin safında yer alacağı konusunda tereddüde düşen sosyalist akım, başarıya ulaşamaz. Türkiye'de millî kurtuluş savaşı geleneğinde bir ordu var. Türk Ordusu'nun, Türkiye'deki sosyalist akımın anayasa çerçevesi içinde teminatı olacağına inanıyorum. Bütün mesele, devrim stratejisini tesbit ederken, Amerika'nın Türkiye'de üslendiği hesap edilmelidir.

Elbette sosyalizmi emekçiler kuracaklardır. Zaten bilimsel gerçek de budur. Ara sınıflar da emekçilerden yanadır. Niçin ara tabakaları suçluyoruz? (Burada Behice Boran “Ben ara sınıfları suçlamadım” diye müdahalede bulunmuştur.)

Mihri Belli ile bir anlaşmazlığımız var... Millî demokratik devrim ve sosyalist devrim diye ikiye ayırdı. Ben devrim denince, genel olarak sosyalist devrimi anlıyorum. Ana sosyalizme giden aşamalar içinde millî demokratik devrim de vardır. Türkiye millî demokratik devrim safhasındadır. Daha sosyalist devrimin içinde değiliz. Sosyalist devrim için Türk sosyalist partisi ile beraber bütün emekçilerin, aydınların, halkımızın, işçimizin bilinçlendirilmesi çağındayız.

Oturumun son konuşmasını yapan Mihri Belli, sözü İşçi Partisine getirerek parti yöneticilerini eleştirmek gerektiğini söylemiş ve partinin daha iyi çalışması için şu öneride bulunmuştur:

“Her sosyalist örgüt kendi içinde bilimsel sosyalizmi öğretmek için, üyelerini teorik bakımdan yetiştirmek için çalışmakla görevlidir. Mutlaka ekonomi politiği öğreneceksiniz ve her hafta bir bölümü parti içinde tartışacaksınız. Köye gidebilmek, köylüyü bilinçli kadro olarak yetiştirebilmek için, teorik bakımdan yetişmiş olmak gerektir. Her ay bir devrimci roman okunacaktır. Ve kim yerinde sayıyor ve ilerleme göstermiyorsa, partiden çıkarılacaktır; istediği kadar mitinglerde alkışlansa da... Bu devrimci partinin görevidir...”

TİP'e yöneltilen eleştirilere Behice Boran cevap vermek istemişse de, oturum yöneticisi, son sözü Mihri Belli'de bırakmak suretiyle oturuma son vermiştir.

Ant, Sayı 56, Ocak 1968